

tične od dinamičnih prvin; prve posplošuje v opis-deskriptio (D), druge v zgodbo-narratio (N). Za primer algebraičnega za-

$$\underbrace{D}_{d1} \underbrace{D}_{d2} + \underbrace{N}_{n1} + \underbrace{D}_{d2} \underbrace{D}_{d1} + \underbrace{N}_{n1} \underbrace{N}_{n2} \underbrace{N}_{n1} \parallel \underbrace{D}_{d3} \underbrace{D}_{d4} + \underbrace{N}_{n3} \underbrace{N}_{n4} \underbrace{N}_{n3} + (n).$$

V členjenju naracije loči vprašanja scenarija (scene, epizode, prehodi, dialogi, monologi, neme scene), kompozicije kraja in kompozicije časa. — V opredeljevanju »deskripcije« loči vprašanje fonda (pejsažev »de la nature« — zlasti v romantiki — ter pejsažev »de la culture« — posebno v realizmu ipd.) in vprašanje karakterizacije oseb. Pri opredeljevanju in sistemiziranju tematike si prizadeva natančno razločiti pojme: tema, size, motiv — in si pri tem pomaga z duhovito šahovsko primerjavo: šahovske figure = tema, snov; funkcija figur (npr. hod skakača) = motiv; igra (npr. kakšen gambit) = sizejska tema; realizirana igra = size. — Potem skuša določiti osnovne noveleške sizejske teme: dvočlenske — a + b (on in ona, motiviranost = največkrat ljubezen), a + a, b + b (on in on, ona in ona — največkrat sovraštvo); tričlenske — a1 + b + a2 (običajno ljubezenski trikotnik, kombinacij z izmeničnim motiviranjem je zelo veliko); kanon štiričlenske novele je redkeje viden — b + a1 + a2 + a3 (ona + on 1 + on 2 + on 3, npr. žena, mož, ljubimec, izsiljevalec). Itd. Ipd.

Reformatski je bil za konec svoje razprave tudi zelo konkreten, dodal ji je namreč obsežno in zamotano formulno shemo neke Maupassantove novele s priloženo tablico simbolov. Morda je nekoliko skromnejša po številu znakov, sicer pa močno spominja na nekatere sodobne strukturali-

pisa skoz takšno dvojico pojmov opazovane pripovedne zgradbe navaja formulo Puskhinove novele »Vystrelk«:

stične tekste (primer so si lahko bralci ogledali v nekaterih nedavnih številkah SR, ko je Czapelewicz poročal o poljskem strukturalizmu in njegovih metodah).

— Že omenjeni Petrovski je leta 1927 v zborniku »Ars poetica« objavil razpravo z naslovom, ki je zelo značilen — »Morfolo-gija novele«. V njej se izreka zoper običajno žanrsko terminologijo, češ da je takšno izrazje treba natančneje pomensko opredeliti, vendar kljub natančnejšemu naslovu kaj bistveno dlje od svoje prve razprave ni prišel. Opozarja pa njegova razprava na trajanje ustreznega razpoloženja, naklonjenosti matematični eksaktnosti, karseda precizni enopomenskosti besednih znakov.

Žal kaj več gradiva nimamo pri roki, vendar moremo že v značilnostih navedenih in podobnih sestavkov videti simptome tistega duhovnega in strokovnega substrata, iz katerega je v srečnem trenutku lahko zraslo Proppovo delo. Obenem navajajo takšni simptomi v sklepanje — zdaj z očmi obrnjenimi v prihodnost —, da je tudi današnja dovolj znamenita sovjetska tartujaska strukturalistična šola z Lotmanom le eden vidnih sadov dolgotrajne avtohtone tradicije, komaj vidnega ali pogosto kar nevidnega duhovnega vretja — pač glede na razmere v časih oficializiranega diamata — med rodovi sovjetskih intelektualcev; zelo pogosto ali celo praviloma zunaj institucij.

Matjaž Kmecl
Filozofska fakulteta v Ljubljani

SLOVENSKI BIBLIOGRAFSKI PRIROČNIK

Pričujoča knjiga* je prvi bibliografski priročnik v Jugoslaviji; zrasla je iz skript, ki jih je avtor, naš vodilni bibliografski strokovnjak in dolgoletni vodja bibliografskega oddelka v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, že dvakrat izdal za potrebe šolanja knjižničnih delavcev. Namenjena je predvsem potrebam le-teh, pa tudi vsem, ki se ob svojem delu srečujejo z bibliografskimi vprašanji. Razdeljena je v

tri dele: »Teoretični temelji bibliografije«, »Pregled zgodovine bibliografije« in »Pregled bibliografij«. V uvodnem poglavju prvega dela, »Kaj je bibliografija«, je razložen pomen besede bibliografija nekdanj in danes ter prikazan predmet, obseg dela in naloge današnje bibliografije; v osrednjem poglavju tega dela, »Metode bibliografskega popisovanja«, je obdelan nastanek bibliografskega popisa, ki ima tri faze: zbiranje in izbiranje gradiva, bibliografski opis odbranih enot in ureditev bibliografskega gradiva; nanizana so teoretična vprašanja

* Janez Logar: Uvod v bibliografijo. Izdala in založila Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana 1970. 283 str.

in dani praktični napotki za popisovanje knjig, časopisov ter prispevkov v časopisju in zbornikih. Zadnje poglavje tega dela, »Oblika in vrste bibliografij«, obravnava razdelitev bibliografij, pa še bibliografska pomagala (knjigotrski katalogi, enciklopedije itd.), razmerje med bibliografijo in katalogom ter med bibliografijo in dokumentacijo.

V drugem delu, »Pregled zgodovine bibliografije«, je kratko orisana zgodovina bibliografije od Kallimaha (310—240) iz aleksandrijske knjižnice do bibliografskih izdaj Unesca v našem času.

Najobsežnejši je tretji del, »Pregled bibliografij«. To je seznam bibliografij — iz tehničnih razlogov je avtor upošteval le bibliografije evropskih držav in ZDA, to pa so tudi države, s katerimi imamo največ kulturnih stikov — razvrščen v posamezne skupine in opremljen z uvodi ter potrebno razlago v bibliografskih opombah. Najprej so popisane mednarodne splošne bibliografije (bibliografije bibliografij, bibliografije knjig, inkunabul, katalogi in zbirni katalogi knjig, splošne bibliografije časopisja idr.), nato mednarodne strokovne bibliografije in nazadnje nacionalne bibliografije, razvrščene po abecednem redu držav. Zadnja je na vrsti Jugoslavija, ki pa je obdelana tudi najboljšeje. Medtem ko so pri drugih državah upošteevane samo splošne nacionalne bibliografije, so pri Jugoslaviji popisane tudi strokovne bibliografije in dela širšega, mednarodnega pomena

PREKMURSKO skôzniti?

Fr. Bezlag piše v etimološkem članku Sln. dial. *skôzniti, skoznovati* »bdeiti, čuti, paziti, skrbeti«, JiS XVII, 40—41: »izpričano v prekmurskem narečju, pri sosednjih kajkavcih...« Obliko je našel pač v Pleteršnikovem slovarju II, 495, kjer je pri *skôzen, skozniti, skoznovati* naveden kot vir: *ogr. C.*

Toda tudi Caf je mogel brati te oblike v prekmurski knjigi le enkrat: v Mihala Severja Redu zveličanstva... 1747, na str. 66 v 4. kitici Peszni Vecserásnye: »... fzerceze nai ktebi szkofsznue...« Toda ta pesem je docela kajkavska tako glede jezika kot izvira. Najdemo jo namreč v tkim. starejši martjanski pesmarici (v Visokošol. in štud. knjižnici v Mariboru, fotokopija v NUK v Ljubljani), vsaj iz 17. stol., a ne iz 1649—1710 (M. Rupel v ZSS I, 282, 316, ki govori

(splošne enciklopedije, knjižnični katalogi); tu je v posameznih poglavjih (jugoslovanska, srbska, hrvatska, bosensko-hercegovska, črnogorska, makedonska in slovenska bibliografija) podrobno prikazanje zgodovinski razvoj in sedanje stanje bibliografije pri jugoslovanskih narodih.

Uporabnost knjige povečuje Kazalo imen in naslovov (sest. Boža Pleničar), Predgovor in Vsebina sta prevedena še v ruščino in angleščino, kar omogoča uporabo knjige tudi tujcu, nevesčemu slovenščine. Glavna literatura je navedena ob koncu posameznih poglavij.

Knjigo odlikuje sistematična razdelitev in preglednost ter smotrna izbira gradiva v posameznih poglavjih, v skladu z namenom nuditi informacijo v prvi vrsti slovenskemu in jugoslovanskemu knjižničarju oz. uporabniku; to je plod dolgoletnega dela in kaže avtorjevo temeljito obvladanje snovi. Tudi sicer je knjiga izredno skrbno pripravljena, skoraj brez tiskovnih napak, tiskana zelo pregledno na lepem brezlesnem papirju in vezana v celo platno.

Knjigo bi moral, ob vlogi, ki jo ima danes bibliografija, prebrati vsak izobraženec; posebej opozarjam na poglavje »Metode bibliografskega popisovanja« in na pregled slovenskih bibliografij, ki bi ju moral še posebno slavist temeljito proučiti, ker mu bosta zelo koristila pri študiju in poklicnem delu.

Marko Kranjec
Filozofska fakulteta v Ljubljani

le o eni pesmarici, a sta dve), marveč vsaj iz 1643, zaradi česar jo je že F. Fancev imenoval najstarejšo kajkavsko rokop. pesmarico (Tragovima hrvatske kajkavske poezije 16. vijeka. Ljetopis JAZU, sv. 48, Zagreb 1936, 166).

Da so te Severjeve pesmi tudi jezikovno kajkavske, dokazuje njih jezik brez ü, oblike kot *branitel, obranitel, oczu Bogu* itd. (Prim. moj članek o kajkavskih prvinah pri prekm. pisateljih v SR (1972), 1.) Severjevo besedilo docela soglaša z besedilom v imenovani pesmarici na listih 181—183 fotokopije v NUK. Toda naša beseda je na umazanem robu težko čitljiva, tako da ni jasno, ali je v drugem primeru dolgi ali kratki *s* in ali ni zapisano: *fzkosznuie*.

Da je Severju samemu bila beseda tuja, dokazuje to, da je v svoji knjigi nikoli ni za-